

DELAVSKE ZMAGE NA SODIŠČIH IN INDUSTRIJI

Kakšen bo mir, ki bo narekovan po sedanjem vojni?

"HITLERIZEM MORA PASTI!" — MOŽNOSTI ZA REVOLUCIJO V NEMČIJI. — STRAH PRED PRODIRANJEM RUSKEGA VPLIVA.—PREDLOGI ZA ZEDINJENJE EVROPSKIH DRZAV

Cemu pravzaprav se sedanja evropska vojna še nadaljuje? To sta skupno vprašali po okupaciji Poljske Nemčijo in Rusija. V svoji noti sta rekli Angliji in Franciji, da ako vojno nadaljujete v obrambo Poljske, je to zdaj nesmiselno, ker Poljske ni več, zadeva glede njenega ozemlja pa je izključno stvar Nemčije in Rusije. Pozabili sta, da je to stvar tudi Poljakov.

Zagata Anglije in Francije Pariz in London sta bila res v zadregi. Poljska obramba je bila takoj prvi teden vojne v kaosu. Nemški militarizem jo je z bliskovito ofenzivo porazil tako hitro, da je presenetil vse vojaške kroge po svetu. Na zahodni fronti pa je bilo mirno, razen male francoske ofenzive, ki pa je odnehalo po prvem resnem nemškem odporu.

Opozicija v angleškem parlamentu je od vlade zahtevala, da naj pove, kaj so njeni nameni v sedanjem vojni, oziroma pod kakšnimi pogoji je pripravljena skleniti mir, ki ga je ponudila Nemčija, oziroma Hitler v njenem imenu.

Hitlerizem mora pasti

In tako je Chamberlain končno vsaj površno navedel, kaj hoče Anglija s sedanjim vojno. Predno bo pri volji stopiti z Nemčijo v mirovna pogajanja, mora odstraniti hitlerizem in ga nadomestiti z vlado, ki bo svet lahko zaupal, z vlado, ki bo držala besedo in se ravnala po pogodbah; ki jih bo sklenila z drugimi deželami. Poljska mora dobiti nazaj svojo neodvisnost, enako tudi Češka. In v Evropi morajo zadavati taki odnose, da bodo dežele živle v miru med seboj, ne pa se ne-prestano bale novih imperialističnih vpadov. Dokler bo pretil Evropi hitlerizem, ne more biti miru, in pogode, sklenjene z Nemčijo, so vsled njenega hitlerizma brez veljave.

Francoska vlada je navedla

V TEJ ŠTEVILKI

Na drugi strani v tej številki je članek o zagovarjanju in grajanju sedanje taklike Sovjetske Rusije.

Poročilo o sodnih odlokih, ki so za delavstvo velike važnosti, in o zmagah v industriji, je na prvi strani.

Kaj hočeta Francija in Anglija, ako zmaga v sedanjem vojni? Ali je možno, da se končno vse sile obrnejo proti Rusiji? Kaj se lahko zgodi v slučaju civilne vojne v Nemčiji? Članek o tem je na 1. strani.

Poleg teh je v tej številki mnogo drugih važnih člankov in dopisov. Ko jo prečitate, ponujite jo prijatelju in mu pripomore, da naj tu di on postane naročnik Proletarca.

Silovit udarec na ponosni, kulturni češki narod je tudi nacijska cenzura. Vsakemu češkemu listu je dodeljen censor v njegovo uredništvo in v tiskarno. Tega censorja se smatra za člana listovega uredniškega itaba. On je torej v resnici "glavni urednik".

Chryslerjeva družba je pro-

šli pondeljek poskusila obnovi-

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Dies za odpoklic ameriškega poslanika iz Moskve

Kongresnik Dies preti z govorščiko turo proti Rooseveltu in njegovemu tabantu, če se ne bo jasno izrek, ali je za nadaljevanje, ali za ukinjenje kongresne preiskave "neameriških aktivnosti". Termin ji poteka januarja. Dosed je petrolila \$125.000. Dies pravi, da ako bi vlada z njim sodelovala, namesto da skriva "rdečkarje" in "sopotnike" komunistov, bi preiskave lahko dovršili veliko hitrejše in stala bi le kakih \$50.000, a v sedanjih okoliščinah potrebuje \$200.000 do \$300.000, aka hoče dovršiti od kongresa dano munalog. Izjava, da je njegova komisija jasno dogovrla, da je američka komunistična stranka stodostotno služabnica Moskve in financirana od sovjetske vlade. Zahteva, da naj sovjetska vlada neha z umesavanjem v ameriški razmeri, da pa tega ne storí, naj zvezna vlada prekine diplomatske odnose z Rusijo. Browderjeva stranka je res v službi Moskve, ampak res je tudi, da je kongresnik Dies ljubljene ameriške reakcije in interesov velekapitala. Na sliki sta kongresnik Dies (na lev) in Wm. G. McGuiston v času zaslijanja odbornikov unije pomorskih in pomorskih delavcev, o kateri Dies trdi, da je pod kontrolo Moskve.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Matthew Woll, podpredsednik AFL, je pozval predsednico Roosevelt, da naj prekine diplomatske stike s Sovjetsko Rusijo, ker je prelomila svojo obljubo, da ne bo spletarkila v Zed. državah. Dalje naj apeira, da naj podvzame potrebne odredbe za varovanje koristit te dežele pred komunističnimi akcijami. Isto je nedavno zahteval tudi kongresnik Dies. Zelo verjetno je, da bo v tej deželi kmalu zavalovel reakcionarni plaz pod masko patriotske borce proti komunizmu. Komunisti sami pa prilivajo reakcijo olje na ogenj.

Jugo-Pamuk se imenuje družba, ki bo v južni Srbiji napravila velike bombažne nasade. Jugo-Pamuk so osnovali nemški industrijski krog, med njimi Kruppova municipijska družba. Polovico bombažnega pridelka v Jugoslaviji bo dobivala Nemčija. Jugo-Pamuk ima jugoslovanskega ministra za obrt in trgovino ter za šume in rude dovoljenje izvajati tudi mineralne. Tako si Nemčija v Jugoslaviji pologoma utrije svoje gospodarske interese na stroške jugoslovanskih delavcev in kmetov, ki morajo garantiči tuje dobitkarje.

Rusija je obljudila Angliji potrebnih les, toda valed nemških min v Severnem morju so (Nadaljevanje na 5. strani.)

Chryslerjeva družba je pro-

šli pondeljek poskusila obnovi-

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Zloba nacijske cenzure zadavlja češki tisk

dobi uredniške članke bodisi že v češčini ali pa v nemčini. V slednjem slučaju jih morajo njeni uredniki prevesti v češki jek. V teh "editorialih" mora "Narodna politika" napadati osvobodilno gibanje Čehov v inozemstvu in podtalno gibanje Čehov doma, blatiti bivšega predsednika Beneše in druge češke voditelje, smeštiti Anglijo in Francijo in poveličevati red in napredok Nemčije. Za Češko je torej prava sreča, da je postal Hitlerjev "protektorat".

Ostali češki listi so dnevnice obveščeni, katere uredniške članke in druga poročila iz "Narodne politike"

so v tako so vti urejevani po enem kopitu in prinašajo eno in isto gradivo, ki je vse prilagojeno v korist nacijske propagande. Ni čuda, ako Čehi nočejo čitati čeških listov. Dnevnik "Češke Slovo" je imel pred nacionsko okupacijo 80,000 naročnikov, zdaj jih ima samo že 1,500, toda oblast lastnikom ne pusti, da bi ga nehnati izdajati, dokler ne bo njihova imovina toliko zadolžena, da pride vse v posest upnikom.

Vsem češkim listom je ukazano, da kadar omemajo kaj o poročilih angleškega ministra za propagando, naj ga označujejo za "ministrstvo laži".

Koncert "Save"

Spored koncerta "Save" prošlo nedeljo v dvorani SNPJ je bil zelo dobro predvajan, enako tudi speyogra "Piknik v gozdu". Udeležba je bila obilna. (Daljše poročilo o tem koncertu bo v prihodnji številki.)

Eksekutiva soc. stranke bo zborovala v Milwaukeeju

Eksekutiva soc. stranke bo imela svojo prihodnjo sejo 9. in 10. decembra v Milwaukeeju. Sklepala bo o konvenciji, ki jo skliče v prihodnjem letu in o drugih važnih strankih zadevah. V decembru je za kritje konvenčnih stroškov razpisani izredni asesment.

Filmi o Mehiki

V nedeljo 17. dec. ob 4. pop. bo v Chicagu predvajal bivši tajnik soc. stranke Clarence Senior filmske slike o Mehiki, kjer je živel nad leto dni. — Vstopnina 50c. Spored se prične ob 4. pop. na naslovu 3932 S. Lake Park, rear house.

Zupan Hoan bo še kandidiral

Milwaukeeški socialistični župan Daniel W. Hoan, ki ima županski urad milwaukeeškega mesta že 20 let, bo še kandidiral, kakor je razvidno iz indorsiranja wisconsinske progresivne farmarske delavske federacije.

Moskva in Washington

Do sklenitve Stalinovega pakta s Hitlerjem je bil ameriški predsednik Roosevelt izrazit prijatelj Sovjetske Unije. Skoraj vsako leto 7. nov. ji je čestital na uspehih. Letos tega ni storil, a o komunistih imadzaj mnenje, da so zavratni, kakor fašisti. Vsled nove linije komunisti v Zed. državah po navodilu iz Moskve ne smejte več propagirati za Rooseveltov tretji termin, pač pa ga napadajo. In listi v Moskvi imenujejo Roosevelta za "vojnega zdražljarja", ker je izposloval v kongresu ukinjenje embarga. Kar pomeni, da je čisto pravilno za Rusijo zalažati z muničijo Hitlerja, ni pa pravilno, da bi Zed. države prodajale vojne potrebščine Franciji in Angliji. Kakor med moralisti, velja tudi med komunisti dvojna mera.

Rumunija v škripicah

Nemški generalni štab zahteva, da Rumunija pošlja vse olje, žita, razne druge pridelek in rude v Nemčijo po najnižji ceni, in v ta namen naj bi znižala vrednost svojemu denaru, da bi ga bilo v izmeni toliko več za nemške marke. Rumunska vlada se je uprla, toda v takih nevarnih okoliščinah, da je resignirala. Rumuncem prete iz Berlinia in Moskve, da se igrajo, kakor so se Poljaki...

PROBLEM ZDRAŽEVANJA NAŠIH PODPORNIH ORGANIZACIJ

IZKORIŠČEVALCI DOBILI NAUK, DA IMajo ZAKONI LAJKO TUDI ZANJE "ZOBE", NE SAMO ZA DELAVE!

MOĆ POLITIČNE AKCIJE. — OBE UNIJI PREMOGARJEV V ILLINOISU ZA SKUPNO NASTOPANJE V POGAJANJAH Z DRUZBAMI. — RAZVELAVLJENE ORDINANCE

Delavstvo je minuli teden izvojevalo na sodiščih in v industriji nekaj zelo važnih zmag, ki bodo koristile milijonom ljudi, posebno najbolj izkoriščenim.

Zvezni sodnik Ch. E. Woodward v Chicagu je obsodil Miller-Gebhardt kompanijo, ki obrablja delavce na domove otrokom, ki zaslužijo povprečno 8c na uro. Minimalna plača po zakonu je zdaj 30c na uro. Predsednik in tajnik korporacije sta bila kaznovana vsaka na \$2,000 globe in potem še na dodatne vsote za druge prestope. Tudi ta kompanija je potvarjala svoje rekorde, da jih je z zveznim zakonom ne more nositi.

Opozicija razumljiva

Ni čudno, da so privatni interesi dvignili proti tej postavi, ko je bila sprejeta, toliko prahu in jo skušali uničiti na sodiščih. Posebno v južnih državah so se drli. Delavstvo pa je to naučno, kako važno je, v čigavo korist se postave sprejemajo. Bilo je mnogo borbe, predno je Kongres glasoval za ta zakon, in še to je storil edino ker Roosevelt je dozvolil, da izvaja predlogi do zadnjega in zmagal. Zakon je sicer pomajljiv, ker je v njemu vsečno izjemnih določb, toda začetek je bil z njim storjen, in ako se hoče delavstvo brigati za politično akcijo, bo s časom izboljšan.

Druge dobre vesti

Zelo važna zimaga za delavstvo in manjšinske stranke je odlok vrhovnega sodišča, da občine nimajo pravice zbranjati razdeljevanje letakov ali pamfletov na javnih prostorih (na cestah, pred dvoranimi, na trgih itd.). Nekatera mesta so namreč sprejela ordinanco, ki tako razpečavanje letakov prepoveduje. Naperjene so zgodili proti unjam in manjšinskim političnim skupinam. Ako unijski organizatorji ne smejijo deliti letakov delavcem na cestah, v tovarne pa jih ne puščajo, tudi v tem vzetem najvažnejšem sredstvu, s katerim so lahko izboljšani.

Radi kršitve iste postave je bila v Chicagu obsojena Allied Golf Corporation, ker je potvajala rekorde, s katerih je razvidno, po čem plačuje svoje delavce. Mezda mnogih je bila za nature nižja nego jo določa zakon, a družba jo je v svojih knjigah beležila višjo kot jo je plačevala, da bi se v slučaju preiskave ognila kazni. Pa so to jeno prevaro dognali in sodišče jo je kaznovalo na \$20,000 globe, ki pa jih bo znižana na \$5,000, ako plača delavcem (Nadaljevanje na 5. strani.)

Kadar pišejo o sovjetski armeji, je ne smejno označevati za "rdečo armado", nego "ruska armada". Pisati morajo o silnem višanju cen živilskih potrebčin v Franciji in Angliji, ne smejno pa jamrati o višanju cen na Češkem in v Nemčiji, niti ne omeniti, da so se na Češkem in Moravskem dvignile že več kot 100 odstotkov.

Ameriški oboževalci diktatur — slovenski in drugi — bi okrevali takoj čim bi jim bilo ukazano, da naj gredo tudi okusiti blagoval terorja v diktaturi, ne jo samo hvaliti z varnega zavjetja v senci demokracije in civilnih svobodčin.

Da li ideja združenja med članstvom naših jednot in zvez rez postaja čedjalne močnejša, bo pokazala bodočnost. Vemo le, da je problem združenja — ako ni že danes — bo pa gotovo v bodočnosti, za marsikako organizacijo življensko vprašanje.

S Češarjevim zapisom je v kroniki zgodovine ameriških Slovencev očet pozabljenju tudi Slovensko-hrvatska zveza, ki je minilo poletje prenehala poslovati kot samostojna organizacija. Navedel je vse važnejše pojave v zgodovini SHZ, vzroke njenega zastoja, ki so bili vznjni in notranji, in vzroke, ki jih niso kazali drugam kakor v združenju, ali pa shirili.

V prejšnjih letnikih Ameriškega družinskega kolejarja je bilo že mnogo statističnih in zgodovinskih podatkov o naših podprtih organizacijah, ki jih ni več. Zvest tej nalogi je tudi novi letnik kolejarja. Razpošilja ga knjigarna Proletarca.

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izda Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.
GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NARODNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četr leta \$1.00.
inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz.
Business Manager..... Charles Pogorelee.
Asst. Editor and Asst. Business Manager..... Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Kaj je Sovjetska Unija danes?

Ali se je Sovjetska Unija v svoji vnapni politiki res spremila iz Savla v Pavla (ne iz Pavla v Savla)?

Nikakor ne, kakor trdijo oni, ki so z njo na podlagi gesla, "my country, may it be always right! But my country right or wrong."

Zanje je bil krmkar USSR v pravem, ko je klical v vojno zoper Hitlerja. In zanje je v pravem zdaj, ko ga skuša oteti iz vojne! To je tako kakor z verniki. Karkoli gospod župnik stori, je po božji volji. Bog že ve, kaj dela.

Ker se dogodki dandanašnji naglo vrše, bo — če med večino ljudi že ni — kmalu pozabljeno, kaj je govoril Hitler o Stalinu in o Rusiji in kaj mu je odgovarjala kominternata ter klicala nanj ves demokratični svet.

V paradah komunistov Parizu, v Londonu ali v New Yorku je plapolal napis, "Unicimo hitlerizem!" Vsakdo — vsaka "marela" ki je ščitila hitlerizem, je bila tedaj v očeh kominterne izdajstva nad demokracijo, civilizacijo in človečanstvom. Toda za javno spremenitev tega mnjenja je zadostovalo kominterni samo 24 ur. Zdaj hitlerizem ni več sovražnik civilizacije, pač pa imperialistične sile (Anglija in Francija). Kar iznenada je Nemčija "pacifistična" država. To trdijo isti ljudje, ki so še pred štirimi meseci klicali nanjo ogenj in žveplo.

Nekateri, ki ugibajo, kaj se bo jutri razpletlo v glavi krmjarja Sovjetske Unije, pravijo, da je resnični povzročitelj sedanje vojne bolj Stalin nego Hitler. Kajti če bi sovjetski diktator zaenzo z Anglijo in Francijo Hitlerju povedal v brk, da ko hitro plane na kako deželo z oboroženo silo, bo udarila pest teh dežel tudi po njemu, bi se premisli in si rajše diplomatsko kregal. A drugi spet odgovarjajo, da će je temu tako, čemu nista Chamberlain in Daladier udarila po Hitlerju v jeseni leta 1938 v obrambo Čehoslovaške? Pa pojasnjujeta London in Pariz: Še nismo bili pripravljeni, na Rusijo pa se nismo mogli zanesti. In tu je spet Moskva z drugim izgovorom, da se i ona ne more zanesti na demokratični (zdaj imperialistični) velesili, torej se je moralna sporazumi s Hitlerjem, ki je proti nji skoval protikomunistični pakt.

To so izgovori, opravičevanja itd. Toda kaj so dejstva?

Poljski narod je podjavljen in v večjem trpljenju kakor je bil pred vojno bodisi pod carjem ali pod kajzerm, ali pod Habsburžani. Rusija si je umila roke z izjavo, da je iz pogajenega Poljske otela le tistih deset ali dvajset milijonov ljudi, ki v resnici pripadajo nji, ne pa Poljakom. Tu njen argument države.

Toda čemu ni za komunizem otela tudi Poljakov — nad dvajset milijonov poljskega naroda, namesto da jih je prepustila Hitlerje?

Zagovorniki nove linije pravijo, da se Rusiji zaradi Poljakov ne bi izplačalo iti v vojno. Nasprotniki zatrjujejo, kakor poudarjeno že prej, da se ne bi dogodila, ako bi se Hitler bal tudi vzhodne fronte.

Branitelji sedanjega položaja v vzhodni Evropi pravijo, da je treba za pomen bodočnosti upoštevati le sovjetske, ne pa Hitlerjeve pridobitve. Kajti sovjetska Rusija je pridobila teritorialno, strategično in ob enem se brez večjih žrtev uveljavila prvič po vojni kot evropska velesila.

Nasprotniki: "Da, a komu v korist?"

Zagovorniki: "Naravno, da v prid samega sebe."

Torej je to igra, kakor nekoč, ako ne slabša. Naturni zakon je, da morajo biti šibki žrtev velikih. Velike ribe žro male. Načel ni.

Tako? Mar ni Rusija takoj uvedla komunizma v zasedenih ozemljih?

Nasprotniki: To, kar se tam dogaja, ni komunizem.

Torej kaj? Razdelili so zemljo, oziroma jo vzeli prejšnjim lastnikom in jo dali drugim. Tako se dogaja na svetu že odavnina, pravijo oni, ki jim sedanja ruska politika ni po godu. Pa zopet: "Ali niste videli, kako navdušeno je ljudstvo pozdravilo sovjete čete?"

"Seveda! Mar Hitlerjeva propaganda ne trdi isto in to dokazuje s slikami in storijami?"

Tako bi šli lahko z ugovora na ugovor.

Dejstvo je, da je Stalin s svojo novo politiko pridobil za Rusijo, kakor je pridobil car Peter Veliki in drugi, ki so v zgodovini označeni za "veliki" ali "grozni".

Drugo dejstvo je, da ni civilizacija s sporazumom med Nemčijo in Rusijo pridobila ničesar, ako hočemo smatrati ljudske množice za kaj boljšega kakor za hrano topovom. Tudi je neiskreno, aki imperialisti vpeljejo proti imperialistični vojni, kakor je nepoštano, aki tat na svojem begu vpelje mimočim, da so tisti, ki ga pode, tatovi, torej "primite jih!"

Nekaj sličnega je sedanja situacija v Evropi.

Najboljši odgovor na slab argument je, če molčiš nanj. — Sydney Smith.

Tisti ljudje, ki lahko drugim vse pritrgrajo, so slavni, ker se ničesar ne odrečijo. — Leigh Hunt.

Finska se pripravlja na sporazum z Rusijo, toda ne na stroške svoje neodvisnosti in neutralnosti

Sovjetsko časopisje v Moskvi vodi proti Finski, oziroma njenemu "vladajočemu sloju" ostro kampanjo, če da izvira Rusija v oborožen konflikt proti volji večine finskega prebivalstva, ki želi mir s sovjetsko Unijo. Finska vlada na to kampanjo odgovarja, da je pripravljena obnoviti pogajanja z Rusijo kaderkoli, toda ne na stroške svoje neodvisnosti in teritorialnih dajatev. Nedvonom bo Rusija vtratila pri svoji zahtevi za najem finskih strategičnih luk za sovjetsko vojno mor-

naro in utrdbe, in za prevzem finskih otokov blizu Leningrada. Dalje zahteva Rusija, da Finska odmakne svojo mejo več ducatov kilometrov od Leningrada. Finska ima v tem sporu na svoji strani simpatije vseh ikanskih dežel, vključno Združenih držav in ameriške javnosti, južnoameriških republik in mnogih drugih dežel. Ampak simpatije same na sebi niso pomagajo, zato se je Finska pripravila braniti svoje meje v slučaju napada. Na sliki so finske čete ob ruski meji.

POLPETNAJSTI MILIJON VOJAKOV POD OROŽJEM V EVROPI

Ob začetku sedanje evropske vojne, ki je sedaj stara skor tri mesece, je bilo, kakor so precenili tedaj v Londonu, več kakor 14,500,000 mož pod orožjem v Evropi. Ti so bili razdeljeni takole:

Poljska 2,500,000, Francija 2,500,000, Anglija 800,000.

Skupaj 5,800,000 mož.

Nemčija 2,500,000, Italija 1,600,000. Skupaj 4,100,000 mož.

Rumunija 850,000, Turčija 300,000, Grška 200,000. Skupaj 1,350,000 mož. Tem deželam sta Anglija in Francija obljubili pomoč.

Druge dežele, ki so še neobvezane: Sovjetska Rusija 2,000,000, Ogrska 200,000, Španija 150,000, Jugoslavija 300,000, Bolgarska, Belgija, baltiske države, Nizozemska, Portugalska in Švica 400,000. Skupaj 3,250,000 mož.

Ker je Nemčija porazila Poljsko, je sedaj poljska vojska razkropljena in se ne more več vstopovati. Vsa v celoti v N. V. Gornje številke niso vstavite niti mornarične, niti letalske sile.

Europa zapravi 61 milijonov na dan v sedanji vojni

Kakor poročajo iz Londona, se zapravila ogromna vsota svetovnega bogastva v vojni, ki sedaj besni v Evropi.

Angleži računajo, da velja na podlagi sedanjega proračuna, ki se v okroglih številkah suže okoli dva bilijona funтов (\$8,000,000,00), vojna že samoj njo 21 milijonov doljarjev na dan.

Položica kolosalnega proračuna v znesku \$8,000,000,000 se bo dobila z davki, a polovica pa s posojili. Številke francoskega vojnega proračuna kažejo, da potroši Francija približno \$12,000,000 na dan za vojno.

Nemški in ruski stroški

Nemške vojne postavke se dajo težko preceniti, ali ekonomi menijo, da mora biti nemška vojna mašina prav tako draga kakor francoska, in sicer \$12,000,000 na dan.

Šte teže je dognati ruske vojne izdatke v številkah zapadne veljave. Ali vendar pa se lahko reče, da znašajo kake štiri milijone doljarjev na dan.

Vrh tega so Belgija, Holandska, Švica, Svedska, Norveška, Finska, Jugoslavija, Bolgarija in Ogrska deloma ali popolnoma mobilizirane. Računa se, da porabijo te dežele najmanj določenih \$12,000,000 na dan, da ali branijo svojo nevtralnost ali pa se pripravljajo za napad.

61 milijonov na dan

Po tem je vojni račun za tiste, ki se dejansko udeležujejo vojne, in pa za one, ki se je ne, v skupnem znesku 61 milijonov doljarjev na dan.

Koliko požre vojni moloh na Laskem, je prav težko reči, ker ni prav nobenih podatkov pri rokah.

Ta vojna se je začela v veliko dražjem obsegu kakor pa zadnja. Angleške številke ka-

žejo, da je znašal vojni račun za Anglijo od 1914 do 1918 več kakor 40 bilijonov dolarjev po sedanji valuti. Razdeljen je bil takole: Stiri bilijone za 1914, osem bilijonov za 1915, 10 bilijonov za 1916, enajst bilijonov za 1917 in osem bilijonov za 1918.

Anglija je šla v vojno l. 1914 z narodnim dolgom, ki je znašal okoli \$2,600,000,000. V sedanjo pa je vstopila z narodnim dolgom v znesku po \$32,000,000 na plečih.

Najprvo je kdo v njih imenu posvaril nato pa kdo drugi zapreti v odslovitvijo, češ, od tebe je odvisno.

Leta 1933 je tod zaplapalo geslo, da zdaj ne bo več "političke", kajti vsakemu se bo moralo dati delo in priliko do zasluga, nikdar ne bo smel ničesar preganjati radi unije, nihče ne bo odslovil zaradi spadanja v unijo — toda vžlie vsem takim obljubbam je ostalo po starem. Unijski lokalci so brez moči, ker pogoda določa, da kompanije lahko same uposele ali odslove kogar hočejo. Venadar pa se družbe pri odslovitvijo, da ne bo v zavzetju v skavku pri Chrysler korporaciji, ki se je pričela prvi teden v oktobru. Okrog 58,000 Chryslerjevih delavcev je v stavki direktno pričakovanih. Ti se namreč bore za izboljšanje delovnih razmer in meze, kakih 40,000 delavcev pa je moralno nehati z delom, ker je obrat njihovih tovaren, v katerih izdelujejo avtome, navezan na obrat Chryslerjevega podjetja.

Ze dostikrat v zadnjih par tednih so trdili, da je sporazum že dosezen, le še nekaj podrobnosti je treba izglediti, pa bo podpisani. A nastale so vsejeno novi ovire. Ko-to pišem, trajala stavka že 50 dni. Kompanija se je zmeren izgovarjala, da noč prepira z delavci in jim je pripravljena ugoditi v vsem kar.

Tako je navidezno močna pogodba jako rahla. Kadar se bo delodajalcem zazdelo, jim bo treba napram UMWA le nekoliko suniti, pa bo organizacija s svojo pogodbo na tleh.

Potrebno neprijetno je delavcem zaradi vohunov. Ko jih začutijo, se prijatelji boji prijatelja, delavec svojega tovariska, pri delu vsi pažijo na besede.

To je mučno, a rečem pa, da je takoj opisan stanje razmer živila.

Johana Pečjak.

Ste Ameriški družinski kole-

dar že naročil?

Skrivanje resnice povzroča sušljanje

V nekem pismu iz Ljubljane, datirano 5. novembra, pravi pi-

sec, da ljudstvo nič ne ve pri

čem da je in je v silinem strahu,

da udari na Slovencijo bodisi

Nemčija ali Italija, ali obe.

Lišti morajo sicer tolaziti, da ni

vzroka za strah, toda tisti, ki so

pri časopisih vposleni, pa sepe-

ta, da sme biti tiskano samo

kar vrla posloška ali naroči, in

pa "domače novice". Vse vesti

o vojni in o odnosa v Jugosla-

vije z inozemstvom morajo naj-

prezko vladno časnikarsko agencijo. O izgredih na Hrvat-

skem in vojaških uporih v Kar-

lovcu časopisi niso smeli pisati,

zato pa so toliko bolj vneto

korila številke, ki ponavadi

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

(Nadaljevanje.)

V Trstu sem se spomnil, da sem bil v vlaku vprašal Josipa Kopača, ako je kje v sredini mesta kak kraj, kjer se zbirajo slovenski delavci. "Da, je. Skoro tisti glavnega trga je gostilna pri Petelinu. Ampak napis ni več slovenski." Napisal mi ga je v naslovnik: "Tratoria ell Gallo".

Kmalu sva jo z Angelo našla. Komaj četrtek bloka ovinkov je od hotela Evropa, v katerem sva stanovala, pa do gostilne pri Petelinu. Tako ko vstopiš, vidis, da si v preprosti gostilni za proletarske ljudi. Gospodinja, natakarji in vsi so bili z nama domače vladni, čeprav sva bila prvič med njimi. Večinoma so govorili mešanico, kar Slovenci v Ameriki.

Delavci so se ustavljali tu na poti z dela, da počakajo cestne kare za Općino ali kjer že žive, popijejo četrtna litra vina, pokramljajo in odidejo. Kdor malo boljše zasluži, si včasi naroči tudi kos šunki in kruha. "Kako to in ono," sva jih vpraševala, ko sva se z nekaterimi mimo-gredu seznanila. Pa so bili manj zaupljivi kakor nekateri izmed onih Slovencev, s katerimi sva se sešla v restavraciji Evropa. Kjer je denunciranje patriotska dolžnost, imajo tudi stene ušesa, in kjer je ovadušto znak patriotizma, se je treba paziti, kaj zineš. Še prijatelji si ne zaupajo, kajti morada bodo jutri vsled kakega prepirka sovražnik, pa je nevarnost, da bi kdo iz maščevanja ne povedal zaščitnikom države kaj takega, kar bi zatoženega človeka obremenilo in mu povzročilo sitnosti, ali morda celo kazeno.

Ako opazuješ življenje v Trstu in drugod po Primorskem le na vnanje, boš verjen, da je čisto normalno, kakor drugod. Tudi domačini sami bi se radi uverili, da je tako, kakor izgleda na videz. Zato tudi o svojih težavah in gnjevih zelo neradi govorje, posebno proletarji, ker jim oblast lahko škodeje pri delu, na imetju, pri socialnih dajatvah, njihovim otrokom — o, veliko načinov je, s katerimi se jim lahko ogrejuje življenje.

Kadar ti zaupajo, posebno razumnejši krog, ti povede, kdo so trajno pod policijskim nadzorstvom, kje so pokopani Slovenci, ki so bili v ječi radi prepričanja in umrli v nji, ali pa bili ustreljeni v hrbot. Ampak taki pomenki so neprijetni tudi če ne bi bili nevarni. Pravijo, da je italijanska oblast po sporazumu z Jugoslavijo v šikanirju Slovencev precej odnehalo, a kdo ve, kdaj ga spet obnovi. Previdnost je torej na mestu.

Naslednji dan zjutraj, ko sva šla na postajališče cestnih železnic in si kupila ljubljanska dnevnika, sva sklenila imeti zajtrk v gostilni pri Petelinu. V nji sva videla povsem drugačno družbo nego prejšnji pooldan in zvečer. Pri mizah so šebele kmetice iz okolice. Sočivje, kako kokoš, jajca ali kar že so prinesle na trg, so prodale, si privoščile merico vina z "strukljem" in si pripovedale vsakdanosti. Vse so bili

le že precej prilegne ženske. Govorile so tudi o Sveti gori. Misliš sem, da Slovenci v Trstu niso bili nikoli kaj prida pobozni, a zdaj menda so, ker jim to ni prepovedano. Nekatere so bile na gori prejšnjo nedeljo, druge so pravile, da se pripravljajo nanjo to ali pa naslednjo nedeljo.

Pomenek teh žensk in njihovo božjo pot sva pozneje omenila Pavči Bergerjevi.

"Bi vidva šla na Sveti goro? Jutri nas odide tja večja skupina. Imeli bomo dva avta. Prostora v njima dovolj tudi za vaj."

"Zanimalo vaju bo, pa tudi vožnja je lepa," je pripomnil njen oče Matija. Vabilo sva se radijevole odzvala. Bilo je krasko nedeljsko jutro, ko smo se odpeljali. Dali so nama prostor v Bergerjevem avtu, ki ga je vodil njegov Šofer. Matija Berger in njegova soprona sta nama pojasnjala kraje, po katerih smo se vozili in vrh tega smo zbijali šale. V ostali naši družbi sta bila dva visokošolca, brata Milovan in Stane Feriančič, ki studirata na medicinski fakulteti v Bolgjni. Njun oče je sodnik v Milanu. Živa fanta, izborna pevca in družabnika. Govorita lepo slovenčino, kaj takrat, ko sta doraščala, so se je v Italiji še smeli učiti v našem jeziku. Pavči je nama predstavljala dalje: Tetja Mila, Njihova sorodnica. Delala nam je mnogo zabave. To je dr. Postelj, profesor medicine. Prišel je na obisk v Trst z avtom, ki sicer ni bil takoj slišen limozin, kakšne je včasi italijanska avtovna tovarna FIAT prodajala bogatašem v Zed. državah, ampak model "miško". Majhen avto, ki pa se v njemu vendarle lahko vozi za silo pet ljudi. Teh "miškov" je v Evropi veliko več kot drugih vtot. Posebno v Pariziju je mnogo po ulicah. Zdaj menda ne, ker ne dobe gasolina, a pred to vojno jih je bilo več od leta do leta. Beseda "miško" je nastala med Slovenci za označevanje majhnih stvari iz Desneyjevih filmskih risib "Mikey Mouse", ki zbabaje ne le milijone ljudi v ameriških kinoglediščih, nego tudi v Evropi. V Jugoslaviji je bil pred par leti Desneyev "miško" prepoznan, ker ni nastopal v smislu zakona za "zaščito države". Obiskovalcem kinogledišč v jugoslovenskih mestih je bilo zelo dolgčas po njemu.

Profesor medicine mi je dal vizitko. Čital sem na nji: "Dr. Teodor Postelj, assistente R. Clinica Medica, Bologna." Segel sem mu v roko in primem uzrl v njegovim gumbnici znak fašistične stranke. Zdaj pa sem jaz misil, da bom moral biti previden v govorjenju. Vprašal sem o njemu le zelo prezno druge. Fin človek. Lani smo mu obetali, da bo poslan kot zastopnik tega vsečilišča na medicinski kongres v New York, a dobil je to priložnost drugi. Teodora nedvomno odriavo zato, ker je Slovenc. Doma je blizu Vipave, kjer imajo njegovi starši trafiko.

Postrani sem skušal pozvesti tudi radi znaka v njegovim gumbnici. Pa sem izprevidel, da je ta stvar nekako taka kot

v tej deželi: če ti dajo službo demokrati, moraš biti demokrat, ako pa republikanci, si republikanec. To se razume samoposebi. Le da v tej deželi ta politična delitev ne sega v univerze, pač pa le v ljudske in višje šole. O da, tudi v univerze, aško so državne!

Dr. Postelj me je v poznejših pomembnih nazival za "profesorja". Misliš sem, da se šali, dasi ni šaljivec. Ne, misliš je resno. Ko me mu je Pavči Bergerjeva predstavila, jo je najbrže napačno razumel o "moji" sarži in me zamenjal za nekakšnega zelo šolanega človeka.

Medpotoma smo se ustavili v par krajih, ki so jih nama pojasnjavali, bodisi glede bitk med svetovno vojno, ki so divjale po Krasu, ali o novih gradnjah, ali kar je že bilo zanimivega. Vožnje skozi Gorico nismo prekinili. Z Bergerjevimi sva se dogovorila, da pridevamo v to mesto naslednji dan.

"Ali naj gremo z avti prav do vrha Sveti gore, ali bomo nad pol pota hodili?" je vprašala Pavči. Sklenili smo soglasno, da se peljemo navkreber le kako četrtno poti, potem pa peš na vrh.

Dan je postal nezgodno vroč. Ali pa se mi je le tako zdelo. Ne, tudi drugi, ki smo jih srečevali, ali dohajali, so bili premočeni od znoja. Solnce se je upiral v kraški kamen, da je postal vroč kakor lončena peč, ko kurši v nji. Feriančič in njegov brat sta predlagala, da gremo po bližnjični namesto po cesti. Pavči in njena sestra sta soglasili, pri teta Mila je bila pri volji. Ostali nismo ugovarjali. Sli smo po cesti še priljčno časa, predno smo krenili po kamenju čisto navkreber. Prosjakov ob poti je bilo toliko, kot sem jih vidiš limozin, ostrom letih, ko smo šli z Medvodi na Brezje. Takrat se mi je zdel tisti klane proti Brezju kakor da plezam v goro. Pa je nič v primeri z bregom, po katerem smo lezli sedaj. Matija je dal vsakemu prosjaku nekaj drobiza. Vsi so mu po slovensku objljubovali, da bodo molili zanj. Ne vem, ali so ugenili, da smo Slovenci, ali pa ne znajo drugega jezika. Da, par prosjakov smo naleteli, ki so bili menda Furlani in znali samo svoje načrte. Zgodnjim romari, ali morada tisti, ki so prišli na Sveti goro že v soboto, so se v trumah vračali, dasi je bila ura šele 10 dopoldne. La malo moških smo srečali. Vse slovenske ženske skupine, ki so šle navzdol, so pele. Prvič po mnogih letih sem slišal peti znano bojepotno pesem, "Marija k tebi uboge reve zapuščeni kličemo..."

Skupine Italijank pa so se smejevale, zbijale šale z moškimi, ki so jih srečavale in "flirtale". One se ne smatrajo zauščene... Poboznim Slovenskim pa je očividno hudo. Slovenske duhovnike, slovenskega škofa v Gorici, pravico moliti v cerkvi na glas v svojem jeziku in poslušati slovenske pridige so jih vzel. Nekaj tega jim zadnjih par let milostno vračajo. A še vedno se smatrajo za "uboge, zauščene reve in prisoj". Mater Božja, naj jim prikljče nazaj nekdanje dneve... Posvetna v cerkvena oblast jim to dovoljuje, kajti ljudje, ki se v svoji poniznosti in živi veri smatrajo za uboge reve, ne morejo postati uporniki...

(Dalje prihodnjic.)

Veselica društva "Moxham"

Johnstown, Pa. — Slovensko bratsko samostojno podporno društvo "Moxham" vabi na veselicu, ki jo priredi v soboto 2. dec. Prične se ob 8:30 zvečer. Vabiljeni ste vsi od blizu indaleč, posebno pa člani tega društva, da pridevate na veselicu polnoštivilno. Vstopnina je samo 25c. Igral bo Kaplerjev orkester, ki zna ustrezči starim in mladim. **John Polantz**, tajnik.

Slabo za Žide v Rumuniji

Rumunska vlada je odredila popis vseh Židov, da ugotovi, kdo so upravičeni živeti v Rumuniji in koliko se jih je vanjo preselilo po svetovni vojni. Cenijo, da je v nji okrog 1,500,000 Židov, izmed katerih jih je nad četrt milijona nedržavljanov.

IZ POLJSKEGA PREKO NOĆI NEMŠKO MESTO

Poznanj (Posen) na Poljskem je imel pred nemško okupacijo izmed 260,000 prebivalcev le 60,000 Nemcov. Novinar Donald Day poroča iz Rige, da je zdaj večina prebivalstva v tem mestu nemška. Poljske napise ulic, trgovin, uradov in vse druge je nadomestila nemščina. Nemška oblast je Poznan ponemčila na enostaven način, da je Poljske izgnala, njihovo imovo pa dala Nemcem, ki se priseljujejo vanj iz baltiških dežel. V vojni je Poznan veliko trpel. Kaj se je zgodilo z mostovi, priča gornja slika. Nemci so zgradili začasne hodnike preko reke in obljubljajo, da bodo zgradili nove moderne mostove čim bo končana sedanja vojna, ako ne že to zimo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Cleveland, O. Bivši Detroitčan, Frank Cesen, aktiven v kulturnem in političnem gibanju med nami, se je oglasil s pismom in priložil vanj \$9.05 v tiskovni sklad, ki jih je zbral med prijatelji in somišljeniki. Jennie Dagarin je poslala 11½ naročnin v \$18.10 v tiskovni fond Proletarca, Tone Jankovich pa 10 naročin za 75 iztisov koledarja. To je za začetek.

Herminie, Pa. Izgleda, da bo Tone Zornik spet odnesel kromno v agitaciji za list. Poslal je do zdaj 18 naročnin, zraven pa zbral tudi \$10.55 v tiskovni sklad Proletarca. Tone je še zmerom fant na mestu.

Crafton, Pa. Kar se tiče dajatve prostovoljnih prispevkov Proletarcu, jih je malo, ki bi tako pogostoma prispevali kot Anton Petrovič; to storii ob vsaki priliki, zraven pa se sam zbere nekaj dolarjev. Zadnjic je bil na veselici na Imperialu in pozneje se je še ustavil med rojki v Cliff Mine in zbral v teh dveh naseljih \$6 za Proletarca.

Sugarite, N. Mex. Tudi daljnji zapad se oglaša. Jakob Skerlj je poslal vsoto \$2 v podporo listu, ki jo je zbral med člani dr. št. 154 SNPJ. Naročil je tudi 5 koledarjev.

Warren, O. Tudi Jože Jež ne miruje. Poslal je dve naročnine.

Waukegan, Ill. Frances Arach, tajnica dr. št. 14 SNPJ, je poslala \$1.50 v podporo listu.

West Allis, Wis. Od tu so poslali v tiskovni fond Mary Musich \$7.50, Frank Matkovich \$5.35 in Kristina Pugej \$4.35.

Kemmerer, Wyo. John H. Krzisnik je poslal 4 naročnine, provizijo \$1.20 pa poklonil v tiskovni sklad.

Barterton, O. Mike Kopač je poslal dve naročnine in naročil za konferenčnega zborovanja klubov JSZ in organizacij P. M. v tiskovni fond \$6.75. Joseph Oblak je dobil 2 naročnine, Joseph Turpin pa je zbral \$7.30 podporo listu na 14. obletnici društva "Pioneer" št. 559 SNPJ. Tone Putz iz Cicera je prispeval \$5 v podporo listu.

Diamondville, Wyo. Anton Tratnik poroča, da sta bila na agitaciji z John H. Krzisnikom. Za začetek je poslal eno naročnino, zraven pa sodeloval v tiskovni sklad.

Bentleyville, Pa. Po navadi je Lojze Humar prepusti drugim, da so zbirali prispevke listu v podporo, sam pa pridno prispeval zraven. To pot se je pa tudi on podal na delo in zbral v tamenam \$6.75.

Claifton, Pa. Eden prvih, ki se je odzval opominu o poteku naročnine, je bil zadnji teden dolgoletni naročnik Proletarca Mike Cebasek. Poleg naročnine je poslal tudi \$2 podporo listu.

Detroit, Mich. Katie Junko je poslala \$10 podporo listu, ki jo je prispevalo društvo št. 121 SNPJ v priznanje za njegovo zvestvo delo v prid SNPJ. Sama pa je zbrala še \$2.62 med posameznimi člani društva.

Renton, Wash. John Shumrov je edini naročnik Proletarca v tem kraju. Pred kratkim je poslal še eno naročnino in

listo, pa je pobral nekaj rojakov. Uspeh ni bil kaj posebnega toda klub temu je dobit enega novega naročnika, sam pa prispeval 50c v tiskovni sklad.

Red Lodge, Mont. Kaytan Erznožnik pravi, da še zmerom pomalem giblje. Izgleda, da res, kajti zbral je \$5.10 v tiskovni fond in naročil 10 koledarjev za začetek. Ker se jih je v tamkajšnjem okraju prejšnja leta veliko več prodalo, in ker gre z delom zdaj na boljše, bo tudi Erznožnik poskusil svojo srečo z agitacijo za nove naročnike in skrbel, da se koledarja čimveč razprodra.

Piney Fork, O. Iz tega kota se je oglasil z eno naročnino Frank Zavšnik, naročil ducat podporo listu.

"Vaška venera" dobro uspela

Pueblo, Colo. — Komedija "Vaška venera", ki jo je vprizorilo društvo "Orel" SNPJ, je dobro uspela. Vse priznanje igralcem in režiserki Rose Radovich, kajti svojo nalogo so izborne izvršili. Smeha je bilo na koše.

Frank Boltezar je ob tej priliki nabral v tiskovni sklad Proletarca lepo vsoto \$9.10.

Predzadnji teden so tu zaprli Luisa Tekavec iz Denverja, ker se je izdajal za vladnega uradnika in obenem piše, da bosta šla s sodržom do državljanstva. Poiskal je ljudi, ki se niso državljanji, jim obljubil državljanški papir v tem času za vsoto \$60 ne da bi imeli kakake sitnosti ali zaslišavanja. Ob enem je vsakega posvaril, da će si ne preskrbi državljanški papir v čimkrajšem času, bo deportiran. Njegov švindel je prišel na dan, ko je neki nedržavljan vprašal pravega naturalizacijskega uradnika, če mu Tekavec res lahko preskrbi drugi papir v takem kratek času. Zvezni detektivi so uvedli preiskavo in kmalu dognali, da Tekavec sledari. Aretirali so ga v hotelu. Ker ni mogel položiti porošča \$1000, je moral ostati v ječi.

Dalje pravi v pismu:

"Sicer ne upam na kak posebno velik uspeh, a obupavam pa tudi ne. Slovencev toti mnogi, a še ti so večinoma takki, da se ne zanimajo za napredok. Ako bi prišel kdo iz Chicago, bi bili vsi okrog njega in ga prepričevali kako napredni so, pa pridevajo na krog zast

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Anton Grdina v Clevelandu se spreminja v "rdečkarja". Tega grdega prelevljanja ga je obdolžil rev. Matt Jager, torej gospod, ki ve, kaj so grehi, ker jih je vajen poslušati v spovednici. Veliki nekdanji katoliški steber, prvoboritelj za narod in cerkev, gospod Anton Grdina je začel v rdečarsko mlako takole: V Clevelandu praznujejo vsko leto pod neposrednim pokroviteljstvom jugoslovanske vlade "dan ujedinjenja". Tako tudi letos. Na slavju je potrebno, da nekdo poje in nekdo vprizori kak narodni ples, dramski skico ali kar že. Pa so odločili, da naj izmed slovenskih kulturnih društev dobita to naložo samostojna "Zarja" in dramatično društvo "Ivan Cankar". Sklenili so, da ju naj v imenu pripravljalnega odbora povabi dr. Mally. Prečastiti gospod Jager ga je prijel vsled tega ostro v roke in ē bi mu bil greh povedal v spovednici, bi mu naložil precejanjo pokoro. A dr. Mally je po dolgem pojasnjevanju gospoda uveril, da zamsel, povabiti za zastopstvo Slovencev na dnevu ujedinjenja dva tako "brezverska," "rdečarska" društva, ni bila njegova. Čemu se ni gospod Anton Grdina oglasil in predlagal, da se naj povabi vsaj eno slovensko KATOLISKO kulturno društvo? Rev. Jager je nato prijel Toneta Grdina, ta pa mu je baje kratkomalo odvrnil, da je treba na takih prireditvah prvoravnih pevskih in dramskih zborov, ki se lahko hitre pripravijo in svoje točke predvajajo tako, da jim tudi kritik ne morejo nicesar ocitati. Tako torej, katoliška pevska in dramski društva smatra Anton Grdina za drugovrstna! V dveh kolonah ga izpoveduje radi tega. Odveze mu ni dal, kar priča sledič zaključni del Jagrovega dopisa v "Am. Domovičini":

"Naprej" se zmerom trdi, da je "nestrankarski" list — edini nestrankarski list, ki je posvečen delavskim interesom brez razlike na osebna prepirjanja. Nu, malo šale mora biti.

Urednik "nestrankarskega lista v Pittsburghu piše: "da so pri Proletarcu zelo ponosni na blagovos, ki ga jim je dal Martin Dies". Pri Proletarcu o tem nič ne vedo in tudi Dies ne. "Nestrankarski list" je to zapisal, ker smatra, da ena laž v njemu več ali manj ne dela razlike. Čemu rajše "nestrankarski list" ne pove, kdo je zdaj njegov "novi pravi urednik"? Morda bo to njegova čitatelje bolj zanimalo, kot pa da taj to kaže.

Clevelandskoga Barbica je prekrstil pittsburghski "Nazaj" v Barbici. "Nazaj" torej tudi v tem oziru ritensko "naprednje". Prošlo nedeljo so imeli clevelandski prijatelji "Nazaja" sestanek, na katerem so se posvetovali, ako bi bilo mogoče "Nazaja" eteti ritenske hoje s preselitvijo v Cleveland. Marnimo v "metropoli" že zdaj dovolj demokratskih listov?

American-Yugoslav Reflector je prioblikoval v svoji novembarski stvarički dopis iz starega kraja (v angleščini), v katerem avtor biča povrnost in potravnost jugoslovanske vlade. Med drugim imenuje režimski politika Milana Babiča, ki ga je vladala v minulem polletju posla za pomožnega komisarja jugoslovanskega paviljona na svetovni razstavi v New Yorku, da je znan v manjku mu tudi drugih sposobnosti. Znal pa je rezumu pridobiti "glasove", kadar si je razpisal "volitive". Plačevala mu je po \$50 na dan in vse stroške, enako drugim, ki jih je poslala v Ameriko. To je verjetno, kajti Jugoslavija svoje diplomatične in druge zastopnike v inozemstvu izredno dobro plačuje.

In se moremo čuditi, če so prireditve katoliških kulturnih društev, prireditve katoliške mladine tako slabob obiskane, prireditve protikatoliških društev pa tako izborni? Ni čuda, ko pa celo oni, ki se postavljajo za voditelje katoliškega življenja, takoj jasno kažejo, da so katoliški kulturni društva — društva druge vrste! Ni čudo, ko pa je te "voditelje" videti na prireditvah liberalnih in socialističnih društev, kaj pogosto, na prireditvah naše farne mladine po knjižki... Nared pač dela, kakov ima zgled. Torej lepa hvala, gospodje, da ste pokazali, kaj smatrajo o katoliških kulturnih društvih! To spoznanje bridko boli, pa je prav, da vaj jasno vemo, pri čem da smo."

V Angliji je več zlata kakor na Nemškem

— Anglija in njene zaveznice prednjačijo tudi v tem, da imajo kakor leta 1914 tudi sedaj več svetovne osnovne kovin (zlata) kakor njihne sovražnike.

Na Angleškem je zlata za dva bilijona in dvesto milijonov dolarjev in Francija ga ima za \$2,547,000,000. Ta vsota daleč presega ono, ki jo imajo zaveznice nemško-laške osi. Italija ima zlata za \$193,000,000, a Nemčija pa samo za \$94,000,000. Španija je v tem oziru bogatejša od teh dveh. Ta ima zlata za \$525,000,000. Več kakor polovico denarnega zlata je v Zedenjih državah, ki ga imajo za 16 in pol bilijona do-

larjev.

V večji in boljši pregled naj od spodaj podamo lestvico, ki kaže, koliko zlata imajo posamezne vodilne evropske dežele letos:

Francija	\$2,574,000,000
Anglija	2,200,000,000
Nizozemska	800,000,000
Švica	598,000,000
Belgia	540,000,000
Španija	525,000,000
Italija	193,000,000
Japonska	164,000,000
Rumunija	137,000,000
Nemčija	94,000,000
Poљska	84,000,000
Jugoslavija	57,000,000
Grški	31,000,000
Turška	30,000,000
Ogrska	24,000,000

Kadar srečate razumnega znanca, vprašajte ga, da se naj naroci na "Proletarca".

Louis Adamic na svojih predavanjih o sedanji situaciji svari (kakor poročajo listi) pred antisemitizmom in anti-germanizmom. Pravi, da je v Ameriki 15 do 20 milijonov Nemcev, ki so proti nacijem in ne nasedajo hitlerskemu bundu. Bilo bi dobro, ako bi bilo to res. Toda kdor dela ali živi med Nemci, ve, da jih zelo veliko simpatizira s Hitlerjem, čeudi tega ne priznajo in čeprav niso naciji po prepirjanju. Tudi antisemitizma in druge protizdružovske propagande v Zed. državah je čezdaj več.

Finska blažni, ker izizza v vojno z Rusijo; pravijo v Moskvi in ji obetajo naviti ušesa ter pomesti z njenim vladajočim slojem. (Finici trdijo, da je vladajoči sloj na Finskem ogromna večina finskega naroda.) Očitno sovjetska propaganda posnema metode, kakršnih se je posluževal Hitler v pripravljanju napada na Čehoslovasko in letos na Poljsko. Je nekako tako, kakor če bi mačka mijavkala, da jo misli miška napasti.

Kje je logika? Ljudje, ki so vplili kot jesharji, ker nista šli Anglija in Francija lani v vojno s Hitlerjem, sedaj že bolj kriče proti, ker sta šli v vojno. In ker na zapadni fronti ne klojijo vojakov v desetisotih, nego dremljejo na obeh straneh, se pacifisti zelo togote radi tega. Ce pa se bi na debelo kliali, bi tudi zavijali oči proti nebu. Kar priča, da nekaterim ljudem ne ustreže, pa delaj kar hočeš. Nikoli se jim ne bo zdele prav.

"Dan ujedinjenja" bo praznovan v Chicagu 3. dec. v Pilzensekem paviljonu na 26. cesti. Ko je bilo ujedinjenja med Jugoslovani v starem kraju še priljeno mnogo, so ga uradni Jugoslovani v Chicagu proslavili takoj kakor da ga je malo. In zdaj, ko ga je res malo, pa ga bodo proslavljali, kot da ga je več ko kdaj prej.

Pevski zbor "Slovan" v So. Chicagu (oziru Pullmanu) je bil včasi svobodomiseln pevski zbor. Zdaj sodeluje na njegovih koncertih tudi slovenski katoliški pevski zbor "Adrija" in reklamne dopise zanj pričuje tudi katoliški "Amerikan-Slovenec".

Novi naročniki se dobe. Ampak na katoliške liste. Mary Blai jih je dobila v Waukeganu za Jeričev "Novi svet" 44. "Am. Slovenec" poroča, da se enako krepo postavlja tudi Minnesota, Pueblo itd. Zanimivo, ce se pomisli na izgovore naših ljudi, kadar se gre za našne liste...

Skriti svoj krog znajo katoličani veliko bolj kakor "naprednjaki". Posebno v Clevelandu jamrajo, da obesijo vsak prepirček na veliki zvon. "Ave Maria" in "Amerikan-Slovenec" sta že nekaj let smrtno skregana. Ne govorita drug z drugim, se grdo gledata in takoj strastno konkurirata drug drugemu. A katoličani v slovenskih naseljih o tem večinoma nič ne vedo, ker obrata svojih tajnih prepričanj skrivata količki najbolj moreta, a podtalno se tepeta dalje, kakor krta.

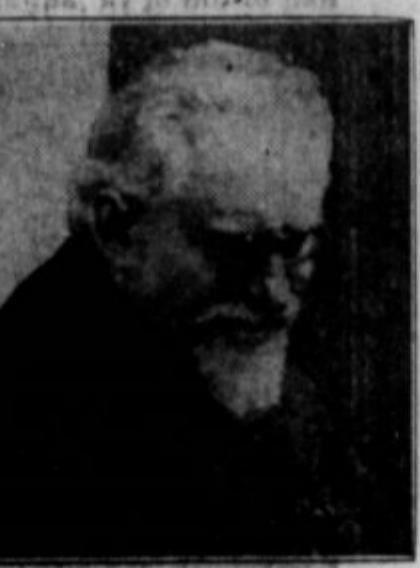
Bazar soc. stranke v Chicagu.

Soc. stranka čakaškega okraja priredi bazar 9. in 10. decembra v Millinery Workers Union Hall, 53 East Wacker Drive. Ta dvorana je znana mnogim Slovencem, posebno tistim, ki so člani te unije. Dvorana je dala soc. stranki za to prireditve brezplačno. Dvorana bo odprtta ob 10. dop. do 10. zvečer. Kuhinja na bazarju bo imela v oskrbi italijanski srodrugi. Lunč bo na razpolago udeležencem ves čas bazarja. Vsakdo, ki more, je vabljen na to prireditve. Naprodaj bodo razni predmeti. Ves prebitje je namenjen strankinim aktivnostim.

Kadar srečate razumnega znanca, vprašajte ga, da se naj naroci na "Proletarca".

Soukup uničen

Iz čeških tajnih virov je prišlo skozi nacijsko cenzuro poročilo o mučenju dr. Františka Soukupa, ki je bil do padca re-

FRANTISEK SOUKUP

publike predsednik čehoslovaškega senata in eden izmed glavnih vodij čehoslovaške socialno demokratične (socialistične) stranke. Tako ko so naciji okupirali Prago, so vrgli Soukupa in druge vodilne člane delavskega gibanja in ječo, toda nekateri, med njimi Soukup, izpuštili. Soukup ni bil dolgo na prostem... Na pogrebu enega svojih sodrugo je dejal, da bo češkemu delavstvu še zasijala svoboda.

Vrgli so ga v pankracijski zapor, kjer mučijo jetnike agenti zloglasnega nacijskega gestapo. Ker je dr. Soukup že v pozih letih, ni mogel prenesti mučenja. Hiral je vidoma fizično in duševno. Zdravnik jetnični se priporočil, naj se Soukupa premesti v jetniško bolničko, toda gestapo tega ni dovolil. Medtem se je Soukupu omratal um. Enako preganjanju je tisoč drugih Čehov, katerih edini "zločin" je, da so bili zvesti svoji republike in svemu ljudstvu, ali pa vodilni člani delavskega političnega in unijakega gibanja.

Frank Barbič.

O volitvah, novem krožku in zabavah

Bon Air, Pa. — Volitve 7. novembra so prinesle pri nas kajk menda tudi drugod veliko razočaranja. Izgleda, da prihaja spet hooverizem na površje. Tod so zmagali večinoma republikanci. Zares čudno, da ljudje tako hitro pozabijo na gorje, ki smo ga preživel pod Hooverjem.

Voliček v Conemaugh Townshipu se prav lepo zahvalil, ker so mi ponovno poverili mandat in spektorje volitve.

Imeli smo dobre kandidate naše narodnosti v razne urade, pa ker geslo "svoji k svojim" nima več privlačne sile, so vsi izgubili.

Sedaj pa nekoliko o tukajšnjih aktivnostih. Nedavno se je nas nekaj žensk zbralo skupaj in si ustanovali ženski samostojni krožek. Ima že lepo število članic.

Ustanovljen je na podlagi svobodnega prepirčanja.

Namen mu je družabnost in vzgojevanje. Vse druge,

ki se niso članice, so nam dobrodošle.

Katera želi pojasnil o našem krožku, naj vpraša podpisano ali katerokoli drugi članico.

Prvo veselico smo imeli

21. oktobra. Bila je dobro obiskana.

V imenu krožka hvala vsem,

ki so se je udeležili.

Opozicije imamo sicer mnogo,

a mogoče je prav ta pripomogla,

da v številu članic tako lepo

napredujemo.

Na veselico je bil povabljen tudi Andrew Vidrich, pa se je menda zbal, da ga bomo krstili za kuma pa ni prišel.

Tu se ljudje veliko zanimajo tudi za lov. Zdaj pa primer na kosmatince in rogače, ker je ravno sezona tukaj, v kateri je dovoljeno podirati to nedolžno divljačino.

Lovski klub na Bon Airju priredi plesno veselico s pojedino v soboto 16. dec.

Obljubili so, da nas "potretajo" s srnjakovo pečenko.

Vabilo vse od bližu in daleč, da prijedejo na večer na skupno zabavo in gostijo.

Na Silvestrov večer prireditve

skupno božičnico in novoletno

veselico društva.

Načrti so v pripravljanju

zadnjih dneh.

Načrti so v pripravljanju

zad

Književni vestnik

"Cankarjev glasnik", novembarska številka, vsebuje med drugim izborni uvodnik o demokraciji in vojni. Napisal ga je urednik revije Etbin Kristan. Ivan Jontez ima v nji črtico "Druga osvojitev", Louis Zorko je napisal članek o demagogin, E. K. nadaljuje v nji povest "Julkina zmota" in pesnitev "Drejetova pot", poleg tega pa so v nji članki "Modrost, ljubezen do bližnjega", "Velička Britanija", "Razredetja svetlobe", "Začetki zavrstilva", "Heinrich von Treitschke in njegova nacionalna filozofija", in pa razne krajše stvari. — Cankarjev glasnik stane \$3 na leto. Naslov 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

"Mladinski list." V decemberski številki te revije, ki jo izdaja SNPJ za člane svojega mladinskega oddeшка, ima urednik Ivan Molek zaključeni članek o zgodovini in razvoju jednote od početka do danes. Pisani so bili v angleščini, 11 člankov vsega skupaj v namenu, da mladino na poljuden način seznanijo o delu in bojih organizacije, v kateri so člani. Angleške spise imajo v tej številki Mary Jugg, Betty Yartz, Ernestine Jugg, Mary Turk (pesem) in pa mnogi mladi dopisniki (člani ml. oddelka). Zanimiv je tudi informativni angleški članek pod naslovom "Birthdays of the Great Men", ki opisuje slovenskega pesnika Franceta Prešerena. Prispevke v slovenščini imajo Katka Zupančič, Ivan Vuk, M. A. in dopisniki. Lepa je rizba "Breze" (K. Z.). Poleg nje imajo risbe v tej številki Joseph Zupančič (Pa.), Dorothy Dermotta (Avella, Pa.), Valentijn Pakis in Milton Laurencic, Cleveland, O., Eugene Skoff, Chicago in Frank Padar Jr., N. Y. To je zaključna številka letosnjega letnika, ki vsebuje bogato zbirko gradiva v slovenščini in angleščini ne le za mladino nego za vsakega čitalatelja.

Ameriški družinski koledar letnik 1940, je zanimiv posebno v sled zgodovinskega spisa o prvem slovenskem podpornem društvu v Ameriki (Ivan Molek), o zgodovini Slovensko-hrvatske zveze (Joseph Chesarak), o Mehiki in njeneh ljudeh (Joško Ovenc), o Forest Cityju (Anton Zaitz), o slovenskih zadrugah (Frank Zaitz), o grozotah vojnih žrtev (Zvonko Novak), o Američanih slovanskih rodu in v sled drugih informativnih spisov. V leposlovnem in povestnem delu so črtice in slike iz življenja, kot Mehurček iz milnice (Ivan Jontez), Mali upornik (Jack London-Milan Medvešek), Strta življenga (Zvonko Novak), Hrana svobode (Viktor Zivčič-Ivan Vuk), Mir v smrti (Anton Slabe), Blaznost in genialnost, "Hog Ben" (Anton Shular), Moji otroci plačejo (Ivan Vuk), Ulice brez sonca (N. Tokunagi-Ivan Vuk), Vzorna lju-

"World Without End" je knjiga v angleščini, katere avtor je Stojan Pribičević. Opisuje horobo-narodov v jugovzhodni Evropi, njihovo vztrajanje v borbi tudi v dobah najhujšega podjarmljenja in izraža nado, da se bodo ti narodi nekoč združili v podonavski zvezzi v korist sebe, miru in Evropi. Ameriški kritiki njegovo bogato informativno delo pozitivno ocenjujejo. Knjiga stane \$3.50 in se jo dobri v vseh večjih knjigarnah.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četrt leto; za Chicago in Cicer \$7.50 na celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

PONAŠANJE SOVJETSKOJ UNIJE S SVOJO OBOROŽENOM SILO

dovlada (Frank S. Tauchan), in "Za obstanek" (Frank Česen). Pesmi imajo v tem letniku Ivan Vuk, I. J., Tone Maček Cukovski, Oto Zupančič in Fr. Zaitz. — Članki in razprave: Bolješevizem po 22 letih (Anton Garden); Poglavlje o inflaciji (Math. Petrovich); Pogrešanje sveta v nov barbarizem (Frank Zaitz); Židje, njihove težave v problemi; angleški članek Second Generation Slovens (Joseph Drasler).

V informativnem delu so podatki o spremembah v slovenskem ameriškem časopisu tekom leta; o ameriških in metriških merah ter vagah, o konvencijah jugoslovanskih organizacij v letu 1939 in razne druge zanimivosti. Ilustracij je okrog 70. Koledar, ki je 26. letnik, je uredil Frank Zaitz. Posamezen izvod stane 75c.

American-Yugoslav Reflector je revija v angleščini, tiskana na finem papirju, in bogato ilustrirana s slikami jugoslovanskih krajev, ljudi in njihovih običajev ter s portreti umetnikov, politikov in osebnosti iz jugoslovanske zgodovine. V novemberski številki ima tudi par kritičnih člankov o razmerah v Jugoslaviji, oziroma o taktiki vlade. Urednik k njemu izjavlja, da ju priobčuje, ker mora biti Reflector izraz vseh, ne pa kaže skupine, ki bi dala mnenja vseh drugih. Posamezna številka stane 25c. Na ročnina za celo leto je \$2.50. Naslov, 810 Washington St., Gary, Ind.

"Novi svet", mesečnik, ki ga izdaja katoliška tiskovna družba "Edinost" v Chicagu, razpravlja v novemberski številki o "evangeliju komunizma". Ta članek je napisal nedvomno urednik I. Trunk, ki svoje nazore na Rusiji, komunizmu in pan-slavizmu spreminja skoraj hitro kakor se spreminja "uradni" komunizem. Drugi urednik I. Jerič opisuje slovenske naselbine in ljudi, ne toljko da zadosti potrebi izpopolnjevati zgodovino našega ljudstva v tej deželi, nego v korist večje agitacije za svoj mesečnik. V tej številki nadaljuje z opisovanjem Waukegana, oziroma slovenske župnije v tem mestu. Tehnično je revija Novi svet dobra, vsebinsko pa urejevana poljudno za tisto maso, med katero jo je mogoče razširiti. Smer revije je kajpada propagandistično klerikalna. Naslov, 1849 W. Germak Rd., Chicago.

"World Without End" je knjiga v angleščini, katere avtor je Stojan Pribičević. Opisuje horobo-narodov v jugovzhodni Evropi, njihovo vztrajanje v borbi tudi v dobah najhujšega podjarmljenja in izraža nado, da se bodo ti narodi nekoč združili v podonavski zvezzi v korist sebe, miru in Evropi. Ameriški kritiki njegovo bogato informativno delo pozitivno ocenjujejo. Knjiga stane \$3.50 in se jo dobri v vseh večjih knjigarnah.

sili kapitalizma na mlin?" Zvrčanje krivdo za vojno med Japonci in Kitajci, kakor tudi v Evropi na kapitalizem je Molotov rekel: "Neki načrti za raztegnitev vojne" z zapletom Sovjetije vanjo se izjavili. Mi sovjetski ljudje smo iznova pokazali, da ne maramo plesati, kakor nam godejo drugi."

Molotov ni naredil nobenega namoga, da bi mogla Nemčija pricakovati kako vojaško pomoč od Sovjetije. Pomaga te gospodarsko in s propagando proti zaveznikom, češ, da vodijo imperialistično vojno. "restavratoria iz Martinovega vrha". To je Peter Benedict. Ena stran pisma je napisal bivši Američan R. Potočnikov bratanec Lojze Jarm, ki pa se tiče le "ejzgaj družinskega kroga".

Pismo Vinkota Pirca, datirano 29. oktobra t. l., torej mesec po sedanji vojni, se glasi:

V Lipici, 29. oktobra 1939.

Druža gospa in gospod Potočnik! Enlep čas sem že doma, sam in tudi ljudje so "že posabbi", da sem bil en čas tudi "Amerikanec".

Sedaj počasi zbiram spomine iz Amerike. — Napravil sem veliko število različnih slik. Tudi v Detroitu sem jih prejel poštan, pa kakor že res je: niso vse tako dober kakor bi si želeli. Nejak od teh, ki sem jih spletel v Detroitu in kjer ste tudi Vi g. Potočnik gori in moj soprotnik Hubert Vam je v prilogi posljal. Imam se slike od velikega globusa, ki se vrti v eklogi Fordov palati, potem imam slike iz živilskega vrta tam pri Vas, potem eno hišo, ki je popisana z rezklano od vrha do tal. Ljubljancanečka Vas posljam, pri tej slike se vedno posmehjam in se spominjam na Vas. Ja, sele lepi časi so to bili, samo prehitro so minuli. Ce bi človek imel denar in čas kakor ga ni, samo okoli bi hodil in obiskoval dobre ljudi in veden bi bilo lepo na svetu, tako se pa včasih nista pritožimo, da ljudi Bog nista vrga prav napravil.

Ja, neizreceno lepo je v Ameriki, svemo steče Vas na pravici povem: evička Vas manjka. Tega sem zelo pogregal in moja žoga zelja je bila nazaj grede — prva reč ko pride domov mora biti ena polna mera evčica. Ali je še kaj boljšega na celem svetu? To so misli! Vaše pivo je pa prejše boljše od našega in koliko vrsta ga imate. Zelo sem se ga navadil.

Z Jarmom, pravzaprav Vi boste bojite razumeli. Vašim bratracem Lojetom se večkrat menijo v Detroitu in o Vas. Za to pismo je dalje časa govoriva, da ga je treba napisati, poslati se pa le skupaj spravi nekaj. Večkrat se oglastim pri tem, star ljudje sicer pravijo, da je z briton najbolj biti skregan, jaz pa tega ne morem, so preveč postreljivi ljudje. Vašega gostilničarja Rudija se večkrat spominjam, eno karto mu bom poslat, pa ali nisem zgubil naslov, tele Hubard me bo rešil iz te zagate, on je getovo boljše spravil kartu, ki mu je dal. Meč res ni vedel s čim naju naj posreže. Zelo sva se zadolžil tam v Ameriki, kajč je se vi Amerikanec enkrat pripeljejo k nam na obisk, skriva se Van bava!

To Vas moram povedati. Ko ste naju peljali z Vašo karo na Bus terminal je isti že pretegnil za Chicago. Midva sta pričela mahati in upiti naj potakn. Potem sva šla se v hotel po kufre. Malo sva bila, moram priznati, v ročkah. Precej smo ga ruknili piva in šopaka. Kranje ga pije za vsako bolezni. Ali ste dobili kakšen pozdrav od policije? Gospa Vas je takrat večkrat opomnila: počasi, baš dobil tiket! V New Yorku sem kupil "Dinner chimes", to je muzika, ki smo jo videli v mestu, kjer je Vaš Rudu studiral. Tako mi je bil všeč ta inštrument, da sem ga moral kupiti. Teško sem ga dobil, ker nisem mogel povedati, kaj hočem. Potem sem pa narisal na papir tiste štiri bube s štirimi jeklenimi ploščicami, potem so me pa že razumeli. Imeli pa ga niso nikjer, samo v New Yorku v največji trgovini gibljal na svetu. To je moj edini in drug spominček v Ameriki. Kadarni ta instrument, se spominjam vsega. — Vinko Pire.

R. Potočnik je nam poslal Pirčeve pismo zaradi humorja, kajti dandanes iz starega kraja le redkokdo piše kaj drugega kakor jamranje. Tam, kjer v pismu omenja "Ljubljancenko", misli zamorko. Zelo se mu je nameščel dopadlo, ko je čul, da pravijo Slovenci v Ameriki črnem mnogokje "Ljubljanci". Eno "Ljubljancenko" je v Detroitu slikal.

Pire pozdravlja v pismu tudi ki ameriških železnic so bili septembra to leto šestkrat višji kot isti mesec lanskog leta. Inland Steel je dala \$1.50 izredne dividende na vsako delnico. Du Pont kompanija bo dala koncem leta še \$3.25 dividende na vsako delnico. In tako površi. Ampak milijoni brezpolnih dobivajo čedzalje manj podpore.

Ameriški poslanik v Moskvi je šel 19. nov. k zdravniku v Stockholmu na Švedskem. Kar pomeni, da zdravnikom v Moskvi ne zaupa, ali pa da morda ne zaupa vladu v Moskvi, pa je hotel ameriški vladni kaj sporočiti v takem kraju, kjer depeš diplomatov smatrajo za nedotakljivo tajnost.

Earl Browder je prišel na začetno klop zaradi potovanja s potvrdjenimi potnimi listi proti ponešljivim. Njegov stranki je zbrala v njegovem obrambnem fond nad \$100,000, ki bo zanj tudi porabiljen. V drugih obrambnih akcijah se komunisti ne ravnavata po tem pravilu.

Turčija ni še v vojni, zato našte armad vrši razdaljno delo v njej potres. Porušili ji je v nekaterih mestih veliko hiš in tudi človeški žrtev je bilo precej.

Rusija dolži Finsko provokacij, ki jih sovjeti ne bodo trpeči. Minuli teden so po moskovskih zatrdbah pobili finski topničarji nekaj ruskih vojakov in mnoge ranili. V škandinavskih deželah tolmačijo to sovjetsko obdobje za pripravljanje ruske armade na udar po finski republike, ker se noč protostoljno podvireči ruski nadviadni.

ja z mečem v eni in s križem v drugi roki. Dosledno smo bili v pravem, da smo podpirali vojno, dejprav smo prezrl načela, program in pravila socialističnega gibanja. Kajti uverjeni smo bili, da zavladata demokracija in svoboda po celem svetu, ce pride do poraza monarhističnih dinastijs.

Dejansko je bil po vojni odpravljen ruski, nemški in avstrijski carizem. Ali namesto tega smo dobili na Ruskem diktatorični bolješevizem pod avšicijo Nikolaja Lenina, v Nemčiji se je pojavila demokratična republika z Ebertom na čelu, in v Avstriji se je izluščila iz tistih zmeščjav na pol demokratična republika, ki se ji je postavilo več različnih fantačnih reformatorjev na celo razen na Dunaju, kjer so bili socialisti v vodstvu.

Tako je priredi tudi letos, in sicer v dvorani SNPJ, v nedeljo 31. decembra. Imeli bomo dva orkestra. O drugih pripravah je veliko zabavo bomo poročali pozneje. — P. O.

"Big Tony" ne obupuje

Naš star znanec "Big Tony" Tomšič piše iz Oaklanda, Calif., da so skušali njegovi sovrgi pospodbati okrevanje s tem, da so jo postali v najbolj slavnem bolnišnico, zvana University Hospital. Po treh tednih so zdravniki ugotovili, da ji ne morejo pomagati iz paralize. A včlincu temu — tako piše Tony — ne obupavata.

Upamo, da ju bo tako korajno razpoloženje spremiljo zmerom.

Izkoriščevalci dobili nauk, da imajo zakoni lahko tudi zanje "zobe", ne samo za delavce!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

hko dosegli vse delavce. Enako bila s tem ordinancami otežkočeno politična kampanja manjšinskih skupin. Z odlokom vrhovnega sodišča so postale vse take prepovedi avtomatično razveljavljene.

Zmagă CIO pri Armourju

Dobra vest za delavce je tudi zmaga unije klavniških delavcev CIO pri Armourjev družbi v Chicagu. Volitve so se vrstile v torek minuli teden, v katerih se je velika večina delavcev izrekla, da naj jih priklici vse takšne pogajanja zastopa omenjena unija. Vse skupaj je uposlenih pri Armourju v tem mestu nad 7,000.

Zblizanje premogarskih unij

Zelo razveseljiv pojav je tudi sporazum med unijama UMW in PMA v Illinoisu za enotno nastopanje pri kompanijah v prid izboljšanja življenskih razmer premogarjev v tej državi. Ako se pomisli, kako straten boj se je vršil med njima, ki je povzročil silovito sovraščvo med delavci, poboje, izgredje in veliko gromotne škode delavcem in družbam, tedaj je leta, ki storimo v vojnem času? Zeleni korak res vzradostiv. Zeleni leta je le, da storita še korak dalje — namreč v združenje obeh unij v eno.

ZA BOZIČNA DARILA

svojem in prijateljem naročite bediši slovenske ali angleške knjige iz Proletarjeve knigarne.

Listen to and Advertise over PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO

Folk Songs and Music Tamburitz Orchestra

Station WWAQ, Every Sunday 1 to 2 536 S. Clark St., Chicago — Tel. 3006

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 1475

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertrnik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:

2:00-4:00; 7:00-8:30 Daily

At 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

HOW SHALL WE PLAN OUR WORK?

Formation of a centralized controlling body, composed of representatives from Chicago, Milwaukee, Waukegan and other cities in which numerous Slovene fraternal and cultural organizations exist, functioning in conjunction and cooperation with the secretary of the JSF Educational Bureau, was one of the plans proposed by the delegates to the JSF Conference in Waukegan recently, by which activity among our people in the educational, cultural and dramatic fields could be rendered more effective than at present.

Chief intentions of the plan would be: to arrange far in advance a program of dates and cities which a labor play, once produced, could follow without conflicting with other affairs; avoid conflicts in dates in cases where they repeatedly appear—JSF Conferences, Song Festivals, etc.—affairs in which groups from a number of different cities participate; and, to combine our activities and even our organizations in cities in which two and even three groups of a kind are struggling for existence under a crushing financial burden. Among fraternal organizations, particularly, tremendous savings in finances and energy could be affected, and with combined forces and decreased expenses the aim of these groups could be at far greater endeavor and successful fulfillment would be more certain.

Fraternal organizations didn't enter into the discussion directly, but mention of them is made because it is well nigh impossible to speak of cultural and educational work among our people without taking into account the fraternal organizations in which they are organized.

Without further delay, these consolidating and centralizing movements must be affected, because here lies the only hope of retaining and perhaps strengthening our work in the cultural, dramatic and educational fields.

You and the Social Security Laws

Questions and Answers on the Federal Social Security Act, Including the New Amendments, as Supplied by Social Security Board

III—OLD AGE SURVIVORS' INSURANCE

Q.—What are the requirements for receiving monthly benefits beginning in January, 1940?

A.—To receive such benefits as soon as they become payable next year, a worker must have reached 65 and retired; he must have been employed in work covered by the system for six calendar quarters after 1936, and in each of these quarters his covered wages must have come to at least \$50.

Q.—Will the social security board continue to authorize the payment of "lump-sums" to workers reaching the age of 65?

A.—The amount of the lump-sum payment will be deducted from his monthly payments. This is a matter of regulations to be made by the bureau of old-age insurance.

Q.—A man earning \$40 a month became 65 in April 1938, and received a lump sum. He then stopped work. But if he goes back to the same job in January 1940, can he get monthly benefits?

A.—Yes. With the wage credits earned before he quit work in 1938 he will, if he goes back to work, have enough credits to get a monthly benefit before the end of 1940. The lump sum he received in 1938 would be deducted from his monthly benefits.

Q.—Take the case of a man who has been earning \$75 a month regularly since 1936. He will be 65 on Dec. 31, 1939. What would he have received under the old plan and what will he get under the amendments?

A.—If the act had not been changed, he could have received only a lump sum of 3½ per cent of his total wages of \$2,700, or \$94.50. Under the amended program he can get \$23.17 a month for the rest of his life, beginning with Jan. 1, 1940, provided he retires on reaching 65; in addition, if his wife is 65 she will receive \$11.58 a month, making a monthly total of \$34.75.

May Continue to Work

Q.—If a man working throughout 1937 reached 65 in January, 1938, and received lump-sum payment but kept on working at \$75 a month, could he qualify for benefits under the amendments?

A.—Yes. Wages earned in covered employment after Dec. 31, 1936, and before a person became 65 now count towards old-age monthly benefits, regardless of the payment of a lump sum.

Q.—Take the case of another worker who is 17 in 1939. He earns very little in 1939, getting one week's work in a month at \$10 a week. When he is 18, he gets a job at \$12 a week and with only occasional loss of employment keeps on working in industry until he retires in 1990 at the age of 68. What would his average monthly wage be?

A.—His total wages must first be determined. This would include everything he earned, beginning with his very first job. When he was working at the age of 17, he made less than \$50 a quarter; therefore, those quarters are not counted in figuring the total number of months. Between the ages of 18 and 68 when he retires, 200 quarters would have elapsed. Assume that his wage record shows that his wages total \$72,000. This figure, divided by 600 months, gives an average monthly wage of \$120.

(To be continued)

"SAVA" CONCERT A SPLENDID SUCCESS

CHICAGO.—Based on the marvelous performance of its own well-trained chorus alone, "Sava's" concert at the SNPJ Hall last Sunday would be judged "brilliant" by any connoisseur of music. Add the special features and guest performances of the afternoon, and the program at once becomes one of the most spectacular in "Sava" history.

Hearty rounds of applause greeted the singers after every number. As usual, the Pluth Sisters did encores while the golden-voiced songstress from Gary, Louise Keleminic, held the audience entranced. The infectious picnic spirit of the musical comedy "Izlet v gozdú" caught on with the audience and transformed the large crowd into a high-spirited group of joy-makers for the remainder of the evening.

The singing was not confined entirely to the stage, either, for, until a late hour, when the party finally began to break up, the voices of Savans and others could be heard in round after round of hearty vocal endeavor.

Consumer Notes

A Column of Useful Household Information

Are You A Home Canner?

Home canners whose operations are kept down to a small scale usually find it more economical to can in glass jars than in tin cans. Economy comes in tin cans for the canner who stacks her shelves with hundreds of canned fruits and vegetables each year.

Glass jars can be used year after year so long as they are not cracked or chipped, informs the Consumers' Guide, publication of the Consumers' Counsel Division of the AAA. But remember to sterilize them thoroughly before each canning.

You can identify jars by the caps they wear. The original mason jar has a porcelain-lined metal screw cap. The lightning-type modified mason jar has a glass disk cover held in place by a wire clamp. The third type is the automatic, self-, or vacuum-sealing jar that seals automatically when cooled.

Chief difficulty with the cap of the mason jar is that it is hard to clean, and the porcelain lining may break or become loose. If this happens, or if the metal part of the cap becomes bent or dented, replace the top.

The lightning type lid is easily cleaned and sterilized. If it becomes loosened, adjust it by tightening the wire clamp.

Automatic sealing lids suit most needs, but can be used only once.

Rubber rings should be of top quality to withstand high temperatures, and should be bought new each year. To test a rubber ring do this: double it together and press the fold with the fingers. A good one won't crack. It should also stretch to twice its length and return without change of shape.

For canning, pint and quart jars are best; half-pint jars are common for fruit preserves, jams, or similar products. No matter what you choose, look for simplicity of construction, and avoid jars that are chipped or that have air bubbles in the glass.

Facts For Coat Buyers

Examine the workmanship of a coat as well as the quality of its material if you want one that will give good service.

First, examine the way the coat is cut and sewed together. A coat that keeps its shape has each part cut accurately with the right grain of the cloth. The parts are then carefully matched before being sewed together. If the cloth is not cut with the grain and the parts not matched properly, the coat will soon lose its fit, and will sag and hang unevenly.

Next, look at the coat lining in the back. A well-made coat has a genuine pleat in the lining at least three-quarters of an inch deep and extending the full length of the coat from the neck to the hem. Beware of a coat whose lining merely has a seam in place of this pleat. A pleat is a check for "give" in the shoulders, and will prevent tearing or pulling out of the lining at the armholes due to overstrain.

Third, check on the side seams and armholes. Every seam should be tapered inside to prevent stretching. Otherwise, the fit of the coat will be lost.

As a final check on the workmanship, examine the hem of the lining and of the coat itself. A well-made coat never has the lining and outside material sewed together at the bottom of the coat. They should be hemmed separately, with the lining finished about one inch shorter than the coat. Otherwise, the "hang" will be spoiled.

The Bureau of Home Economics has prepared a picture book illustrating the points to look for in buying a coat from fabric and fur to pockets and buttonholes. It's called "When A Woman Buys A Coat," and can be secured from the Superintendent of Documents, Washington, D. C.

AFL-CIO Unity Talks to Open Jan.

If it is to form a stable part of a greater federation.

The Communist termite also bored into the CIO Canadian Seamen's Union with consequent embarrassment to two locals in Halifax when they appeared before the Premier Minister of Labor and his deputy and asked assistance in obtaining union recognition.

This was refused on the ground that three national officials are Communists. The accused denied this, but whether true or false the incident indicates the barrier to union progress which even suspicion of Communism raises against unionism.

Meantime it is reported that members of the United Mine Workers have been notified of two assessments of a dollar each per member for the CIO which should bring in over \$300,000.

The A. F. of L. weekly news service runs a long Chicago Tribune story in which the correspondent declares Lewis' threat to oppose President Roosevelt for a third term was intended to "force Mr. Roosevelt to cease his demands for peace between the CIO and the A. F. of L."

"Lewis does not want the A. F. of L. to swallow the CIO," the correspondent continues, "because his position in the combined organization would subordinate to that of President Wm. Green. In fact, he would be president of the United Mine Workers, and nothing else."

Since the Tribune carried this story, of course, President Roosevelt conferred with Green and Lewis and it appears that Lewis has finally yielded to hold a peace conference in January.—New Leader.

Of Men and the World

The Hemlock for John Steinbeck

By ART HOPKINS

The hemlock for John Steinbeck, corruptor of the morals of youth!

How About Chicago?

This incident reminds one of the action some time ago, of the New Deal Major of Chicago, who found it necessary to stop the showing of "Tobacco Road" in the Windy City, because it was indecent. Swear words, curse words were employed on the stage. The morals of youth were at stake, and the mayor could not allow them to be corrupted.

Yet that same mayor if he attended the burlesques on South State Street or West Madison Street; or if he ever walked by any of those shows and saw their announcements, their pictures... aw, well, that doesn't corrupt the morals of youth because a sign in the box-office reads: "Adults only."

Some tribes of Africa make faces when meeting strangers. The influence of European diplomacy is, indeed, far reaching.—William Ritt, Schenectady (N. Y.) Gazette.

There is no such thing as an inevitable war. War comes from the failure of human wisdom.

Some tribes of Africa make faces when meeting strangers. The influence of European diplomacy is, indeed, far reaching.—William Ritt, Schenectady (N. Y.) Gazette.

Many speeders dig a grave, As payment for time they "save."

Wipers to cleanse rear windows of automobiles of rain and snow have been invented that are controlled by a dashboard button.

QUAINT OLD U. S. CUSTOM

"Madame Curie"

A Noble Character—A Great Book

Many fine reviews have been written in tribute to Eve Curie's book, "Madame Curie," a biography of a great and admirable woman and scientist. Marie Skłodowska Curie deservedly draws unlimited homage and respect, expressed or silent, from everyone who has read and shared the pages of her life.

It is some time since I have been deeply engrossed in perusing the thousands of words depicting the vital existence of so rare and gifted a person, yet the glowing account of the almost inhuman efforts reappear in my mind again and again, and humbly I want to tell others about "Madame Curie." To me she is not only a famous scientist, discoverer of radium, but a symbol of true, human achievement.

Her perseverance, her courage, her selflessness, her love of science, and truth, reveal a priceless, yet unaffected, gracious character. As one learns of Marie Curie's life, unconsciously the obstacles that hover over one's aspirations, hopes and ambitions, are humanly dwarfed, overshadowed, and one is instilled with a renewed and stronger will to pursue the particular objective of life, which causes so much joy, yet so much heartache, disappointment and disillusion, in the elusive, quest and usual unattainment. Still, this pursuit in itself makes life seem worthwhile.

The Polish Maria Skłodowska, con-

sidered with unquenchable thirst for

knowledge, underwent all conceivable hardship to possess it. In collabora-

tion with her French husband, Pierre

Curie, a brilliant scientist, she exer-

cuted every possible means, all her

strength and knowledge, and discov-

ered a new element, which emitted

the potent powers to cure the dread-

ed, deadly disease, cancer. Unattach-

ed with patent-rights or any desire

for profit-making, they generously,

whole-heartedly, presented this new

discovery to the people, in the name

of science and humanity—of pro-

gress. She dedicated the discovery,

created through the boundless efforts

of her life, to mankind.

Her gift was great—but her char-

acter, which made possible this gift, was even greater. If we were to glean but a spark radiated from her life, we would endeavor to seek truth, and the understanding of it, and attain the courage to pursue one's ideals: an inspiration TO DO...—A. A.

Slovene Center Social Club Busy With Plans For "Domača zabava"

CHICAGO.—There will be music, dancing, and fun galore at the Slovene Labor Center on December 9th, yes sir, for the grand party which the Labor Center Social Club is sponsoring, will then be in full swing. The ceremonies of the evening will commence around 7 o'clock. About the wind-up time we intend not to talk.

Primarily, the party is intended as a social get-together in which it is hoped all members will fraternize. Therefore, no more than a nickel will be charged for refreshments, and I can promise that you will be well content with what shall be purveyed over the mahogany that night.

There will be no admission charge.

Remember the date—it's fast ap-

proaching—Saturday night, Dec. 9,

at the Center. — Joseph Drasler.

Exceptionally selected cotton seed for use in China has been developed and acclimated in Korea from original American seed.

A motor trailer built for a New York advertising man who travels constantly includes all the conveniences of home and office.

A semi-automatic camera has been invented that delivers a finished photograph two minutes after a sensitized blank is exposed.

Cotton plants that produce seed plentifully but only little fibre have been bred at Texas Agricultural and Mechanical College.

While it has been no secret to a good many people, that the world war was caused by commercial rivalry and the need of foreign markets of the capitalist system, a good many Americans do not know that the United States went to war in order to save the American bankers and capitalists. The American Guardian, which is reprinting some of Oscar Ameringer's stories about the war, brings out the official documents which plunged America into the war. These had absolutely nothing to do with the sinking of American ships. There was no danger of the enemy coming to our shores. BUT, there was a much greater danger that the allies, meaning England and France in particular, would go bankrupt and that, as a result of our supplying of arms, ammunition, and food-stuffs to England and France, we were destined for the worst economic catastrophe or depression the country has ever known. That, in essence, was the contents of a cablegram sent to President Wilson on March 5th, 1917 by Ambassador Page. He went further to suggest that the only remedy was for the United States to get into the war. Then, the bankers could float foreign loans with the backing of our government, keep the industry moving at its capacity, and make money for the financiers and industrialists. We didn't go to war to save democracy. We went to war rather to save the financiers and industrialists from going bankrupt. Knowing all this, every American should utilize every effort and means to prevent this country from going into another European war for the benefit of the capitalists and their financiers.

The Germans are taking full advantage of their skill and ability to damage the prestige of the British sea power. Britain is supposed to be the mistress of the sea, but the Germans have gone one better and are sinking ships left and right to prove that simply relying on the old prestige and honor can make a thing very disastrous. Yes, the English have a big navy and they have a lot of ships because they need to transport most of their commodities from abroad. It wasn't until the Germans challenged the power of England on the seas with their submarines and later with their magnetic mines that the